

DETERMINĂRI EXTERNE ALE SECURITĂȚII NAȚIONALE

EXTERNAL DETERMINATIONS OF NATIONAL SECURITY

CSII dr. Petre DUȚU¹

Securitatea națională este determinată de un ansamblu de factori externi și interni. În calitate de determinări externe, prezentul articol analizează: integrarea regională; terorismul internațional; actuala criză financiar-economică; criminalitatea transfrontalieră; conflictele înghețate, migrația internațională. Efectele acestor determinări ale securității naționale sunt cumulative și interdependente.

Cuvinte cheie: securitate națională; determinări externe; integrare regională; terorism internațional; criminalitate transfrontalieră; conflicte înghețate; migrație internațională.

The national security is determined by an ensemble of external and intern factors. As external determinations, the present paper analyzes: regional integration; international terrorism; the present financial-economic crisis; trans-border crime; frozen conflicts; international migration. These determinations of national security effects are cumulative and interdependent.

Keywords: national security; external determinations; regional integration; international terrorism; trans-border crime; frozen conflicts; international migration.

Conceptul de securitate națională

Definirea conceptului de „securitate națională” pare a fi o activitate destul de dificilă. Susținerea unei asemenea afirmații se bazează pe o serie de argumente. Mai întâi, este vorba de **complexitatea** pe care trebuie să o reflecte acest termen. Acest atribut rezidă în: **structura actuală**

¹ Director interimar al Centrului de Studii Strategice de Securitate și Apărare din Universitatea Națională de Apărare „Carol I”

pluridimensională a securității naționale. Dacă inițial securitatea națională avea o singură componentă și anume cea militară, astăzi, acestui concept i se atașează mai multe. Printre acestea, cele mai frecvent enumerate de către diferiți autori, se află componentele: economică, politică, socială, energetică, umană, militară, diplomatică, culturală, de mediu; astăzi, **în centrul securității naționale stă cetățeanul** căruia statul, prin instituțiile abilitate trebuie să-i asigure și să-i garanteze siguranța vieții și a activității; **multitudinea de provocări cărora securitatea națională trebuie să** le răspundă adecvat. Aici, este vorba, în principal, de *provocări externe de securitate* (globalizarea, comerțul internațional, migrația internațională, criminalitatea transfrontalieră, terorismul internațional, proliferarea armelor de distrugere în masă) și de *provocări interne de securitate* (economice, demografice, climatice, politice, energetice, culturale); **implicarea în realizarea securității naționale**, pe lângă instituțiile abilitate ale statului, a sectorului privat și a societății civile. Sectorul privat se implică activ în probleme de muncă, sociale și economice prin asigurarea locurilor de muncă ale cetățenilor care astfel scapă, în bună măsură, de grija zilei de mâine. Societatea civilă, prin organizațiile sale cu vocație securitară atrage cetățenii la „construcția” securității naționale, implicându-i activ și responsabil.

Apoi, este vorba de **evoluția dinamică a conținutului și naturii securității naționale.** Astăzi, securitatea națională are un **conținut pluridimensional** și **o natură diversă** (socială, economică, politică, militară, culturală, diplomatică, energetică). În fine, este vorba de **interacțiunea și interdependența dintre securitatea națională și securitatea regională/internațională.** Acum, în contextul globalizării și al integrării regionale, securitatea națională nu poate să existe și să se afirme independent de ceea ce se întâmplă în afara frontierelor unui stat. De aceea, securitatea națională, într-o bună măsură, poate fi reprezentată ca o componentă a securității regionale, și prin intermediul acesteia ca element al securității internaționale. Tradițional, în relațiile internaționale, conceptul de securitate semnifică protecția unui stat, și deci a populației sale, împotriva unei amenințări, în mod normal militar. A vorbi de securitate presupune să se răspundă la cel puțin 6 întrebări și anume: 1) cine sau ce trebuie securizat; 2) care este natura amenințării; 3) cine trebuie să asigure securitatea; 4) cum se asigură securitatea; 5) dacă există

o concepție fundamentală pozitivă sau negativă asupra securității; 6) în ce măsură se poate face distincția între securitatea internă și securitatea internațională².

Securitatea națională se poate defini atât în *sens larg*, cât și în *sens restrâns*. În *sens larg*, securitatea națională desemnează ansamblul coerent format din concepția, organizarea și desfășurarea acțiunilor și activităților destinate să asigure și să garanteze siguranța cetățenilor unui stat, a întregii societăți prin răspunsuri adecvate la provocările interne și externe de securitate. Statul este în același timp o structură organizațională complexă, o colectivitate și un instrument politic. În acest sens, statul este mai întâi un instrument de promovare a securității înainte de a fi un subiect. El este organul care asigură medierea între interesul național, definit de o manieră unitară, și interesele comunității în cadrul său. Prin urmare, interesul național poate să se regăsească - și adesea se regăsește - în competiție cu nevoile membrilor unei entități statale.

În *sens restrâns*, securitatea națională constituie starea de normalitate în care cetățenii își trăiesc viața și își desfășoară activitatea fără teama zilei de mâine și în siguranță. Aici, este vorba nu atât de absența riscurilor, pericolelor și/sau amenințărilor de securitate, cât de prevenirea lor, iar în cazul manifestării lor active de limitarea, atât cât este posibil, a efectelor lor negative. De fapt, termenul, securitate națională, trimite la un obiectiv atotcuprinzător definit prin caracterul său general și maleabil.

De asemenea, conceptul de securitate națională definește un **obiect** (ceea ce trebuie securizat), un **subiect** (cei care securizează: principalii actori și instituții), **ținte** (impotriva cui se adresează amenințarea de securitate) și **modalitățile de intervenție** (mijloacele de securitate).

În același timp, conceptul de „securitate națională” se poate defini ca fiind starea în care trebuie să se afle un stat național pentru a putea să se dezvolte liber și să acționeze neîngrădit pentru promovarea intereselor sale fundamentale. De regulă, securitatea națională se întemeiază pe respectarea: prevederilor Constituției și legilor țării; normelor generale admise de dreptul internațional; prevederile tratatelor internaționale la care statul respectiv este parte. Pe de altă parte, securitatea națională, ca stare a mediului de securitate național, se realizează prin măsurile și acțiunile întreprinse în domeniile economic, politic, social, diplomatic,

² Alex MACLEOD, Isabelle MASSON, David MORIN, *Identité nationale, sécurité et la théorie des relations internationales*, <http://id.erudit.org/iderudit/008445ar>, pp10-11.

cultural, ecologic, umanitar și militar de către autoritățile publice autorizate atât la pace, cât și timp de război.

Studiul securității naționale face obiectul evoluției, atât din punct de vedere teoretic cât și practic. În același timp, conceptul evoluează atât din perspectiva societății cât și a individului. În centrul dezbaterilor stă o chestiune fundamentală: securitate pentru cine și cum. Iar după 11 septembrie 2001, cele mai multe concepții și strategii naționale de securitate se referă la drepturile omului în orice țară.

Practic, securitatea națională este în legătură cu problema suveranității și a responsabilității statului față de cetățenii săi. De aceea, acest aspect esențial al securității naționale ridică chestiunea următoare: cine deține suveranitatea și asupra cui se exercită aceasta. Legitimitatea, drepturile și îndatoririle nu pot fi disociate în materie de securitate, nici pentru state și nici pentru indivizi.

Manifestări ale determinărilor externe ale securității naționale

Securitatea națională suportă impactul direct al unor determinări externe. Printre acestea se numără: integrarea regională; terorismul internațional; actuala criză financiar-economică; criminalitatea transfrontalieră; conflictele înghețate; migrația internațională.

Integrarea regională – factor major al securității naționale

În general, integrarea regională ar putea fi descrisă ca un proces multidimensional caracterizat prin: *interdependențe între spațiile economice naționale* (reperabile la nivel de fluxuri de mărfuri, de capital și de muncă); *convergențe între economii* (vizibile în termeni de indicatori de convergență, economică și financiară); proiecte unite (cooperare funcțională și tematică); *proiecte de coordonare, de armonizare* chiar unificare a politicilor economice ce se traduc prin transferuri de suveranitate de la statul național către diverse instituții/organizații regionale și/sau mondiale.

În prezent, există în lume numeroase exemple de integrare regională. Printre acestea se află și următoarele: Uniunea Europeană (inițiată prin Comunitatea europeană a cărbunelui și oțelului în 1951, apoi prin Comunitatea economică europeană în 1957), Asociația Națiunilor din Asia de Sud-Est (ASEAN, 1967), sistemul de integrare central-american (SICA, 1991), Acordul de liber schimb nord-american (ALENA, 1994), Mercosur (1991) și Comunitatea andină (1969) ce a fuzionat ulterior cu Uniunea națiunilor din America de Sud.

Analiza acestor experiențe permite să se identifice câteva trăsături caracteristice ale proceselor de integrare regională: un context favorabil la punerea

lor în practică (absența conflictelor deschise, existența unui dialog politic sistematic); un teren cultural comun; recunoașterea avantajelor pe care le poate aduce integrarea regională; o metodă și un leadership politic; punerea în operă a unei zone de liber schimb³.

Practic, integrarea regională constituie pentru statele membre o soluție eficace de a face față provocărilor lansate de globalizare, pe toate planurile, inclusiv în materie de securitate națională. Pe de altă parte, integrarea regională oferă largi posibilități cooperării statelor membre în domeniul securității naționale și a prevenirii conflictelor, a gestionării eficace a crizelor de orice natură.

De fapt, integrarea regională se constituie într-un factor major al determinării externe a securității naționale. În acest sens, se pot aduce o serie de argumente, printre care următoarele:

- integrarea regională generează stabilitate politică și economică în statele membre atât prin măsuri de ordin economic, social, politic, cât și administrativ (de exemplu, armonizarea legislației interne cu cea a comunității regionale așa cum se întâmplă în Uniunea Europeană);

- integrarea regională, îndeosebi cea preponderent economică, prin dezvoltarea economică durabilă, oferă suportul material și financiar pentru „construcția” unei securități naționale potrivit nevoilor fiecărui stat membru;

- integrarea regională implică, pentru fiecare stat membru, și asumarea de responsabilități în materie de securitate colectivă. Aceste responsabilități asumate impun existența unei securități naționale capabilă să răspundă nevoilor de securitate ale cetățenilor statului respectiv, pe de o parte, și să participe prin forțele și mijloacele de care dispune la constituirea și îndeplinirea sarcinilor de securitate colectivă, pe de altă parte;

- integrarea regională, pe lângă avantaje impune statelor membre și obligații economice, politice, sociale, juridice etc., inclusiv, în materie de apărare și securitate colectivă;

- integrarea regională oferă o protecție statelor membre și în ceea ce privește efectele negative ale globalizării. Pe această cale, integrarea contribuie la realizarea unei securități naționale în consens cu valorile și interesele vitale ale statului respectiv;

³ Jean-François JAMET, *Union pour la Méditerranée, quels scénarios d'avenir?*
http://www.robert-schuman.org/question_europe.php?num=qe-105

- integrarea regională, din punct de vedere psihosocial, întărește sentimentele de încredere și siguranță ale cetățenilor în capacitatea instituțiilor naționale și comunitare de a le oferi un climat de viață și de muncă fără teama zilei de mâine, la adăpost de amenințări de securitate frecvente (violență urbană, trafic de droguri, trafic de ființe umane, trafic de arme ușoare, acte de terorism);

- integrarea regională contribuie la întărirea securității naționale și prin descurajarea pe care o dezvoltă față de o eventuale agresiuni externe comunității regionale;

- integrarea regională are un impact pozitiv semnificativ asupra securității naționale prin potențialul superior de care dispune în soluționarea tensiunilor și conflictelor interne între statele membre, pe de o parte, și prin capacitatea înaltă de gestionare a crizelor interne și din afara comunității regionale, pe de altă parte.

Influența terorismului internațional asupra securității naționale

Terorismul internațional reprezintă una dintre amenințările cele mai serioase în materie de securitate. Acesta a fost definit de mulți analiști politici și militari, de teoreticieni și de practicieni în diferite moduri. Absența unui punct de vedere comun, unanim recunoscut și acceptat în ceea ce privește definirea terorismului, la nivel planetar, face ca multe dintre măsurile adoptate de către organisme regionale și internaționale pentru prevenirea și combaterea acestui flagel să fie dificil de pus în practică.

Realitatea este că, terorismul nu constituie o creație a actualului secol XXI, ci are rădăcini vechi în istoria omenirii. Ceea ce distinge, printre altele, terorismul contemporan de variantele sale anterioare este o paletă largă de *caracteristici definitorii: terorismul este strategic*. Strategia sa ascultă de principiul perturbării, ce vizează să paralizeze voința sau capacitatea adversarului mai mult decât distrugerea sau cucerirea sa. Aceasta implică în anumite cazuri conceptul paradoxal de „non victorie” (atunci scopul său este în mod unic o afirmare identitară sau o răzbunare simbolică, cum este poate cazul pentru Ben Laden); *alegerea cu minuțiozitate a țintelor ce urmează a fi lovite*. În esență, astăzi, sunt considerate ținte importante piețele, gările, spitalele, mijloacele de transport în comun, adică acolo unde se pot afla concentrați oameni mulți într-un spațiu restrâns. În plus, sunt vizate ca ținte obiective cu valoare de simbol pentru cel ce este victima actului terorist - de exemplu, World Trade Center din SUA, în 11 septembrie 2001. Alegerea ca ținte a locurilor aglomerate, cum sunt piețele, gările, metroul se face pentru ca efectele de natură psihologică ale atentatului să fie maxime. Printre aceste efecte de natură

psihologică se află teama, panica și groaza celor care s-au nimerit în zona atentatului terorist; *simplitatea mijloacelor folosite la realizarea concretă a atacului*. Altfel spus, acestea sunt ușor de procurat, de pregătit, transportat și de plasat la locul atacului. Printre cele mai frecvent folosite sunt explozivii, sub forma mașinilor capcană, a oamenilor bombă, a bombelor artizanale plasate în mijloace de transport în comun – vezi atentatul din 11 martie 2004 din Madrid sau din iulie 2005 din Londra; *folosirea pe scară largă a Internetului* de către organizațiile sau grupările teroriste internaționale fie pentru a-și anunța intențiile de atacare a unor ținte din statele considerate de către teroriști ca inamice, fie pentru a posta pe site-urile proprii imagini de la locul atentatului deja comis sau alte produse sub formă electronică –amenințări, filmul unor execuții de ostateci, anunțuri de recrutare de noi aderenți la organizația teroristă. De altfel, organizațiile teroriste, în ultimul timp, au început să-și procure vectori informaționali pentru a-și trimite mesajele în eter; *recrutarea și folosirea persoanelor* (de aceeași etnie sau religie cu membrii organizației teroriste), *care locuiesc pe teritoriul statului ales drept țintă*, pentru efectuarea atentatelor lor, într-o țară sau alta. Altfel spus, este vorba despre recurgerea la grupări locale ce acționează în numele unei organizații teroriste internaționale (de exemplu, Al-Qaida). În Spania în 2004 și în Anglia în 2007, s-au folosit asemenea persoane și astfel de metode. Aceste persoane sunt mai greu de depistat de către responsabilii și instituțiile statului cu competențe în materie de luptă împotriva terorismului; *interesul major al teroriștilor pentru atingerea obiectivelor propuse*. Terorismul internațional actual se caracterizează și prin faptul că nu mai este interesat în mod explicit de publicitate, ci de atingerea obiectivelor propuse. Printre acestea din urmă se numără: crearea unui climat de teamă, frică, neliniște în țările considerate de către organizațiile teroriste ca inamice. „Impresia este de a fi dezarmat în fața unei amenințări invizibile care justifică orice exces legislativ: amalgame facile și alerte false lasă căi celor care aduc frica ca armă legislativă cu dublă detentă: națională și internațională⁴; inducerea sentimentelor de neîncredere a cetățenilor în capacitatea guvernanților și a instituțiilor statului cu atribuții în materie de luptă împotriva terorismului de a le asigura securitatea individuală și colectivă dorită; împiedicarea statului de drept de a asigura integral și necondiționat drepturile și libertățile cetățenești locuitorilor; *terorismul internațional actual este adesea o manieră de a comunica*. În prezent, pentru terorismul internațional contează mai mult mesajul implicit transmis prin intermediul atentatelor

⁴ *Terrorisme: entre manipulation et guerres ouvertes...*, http://www.agoravox.fr/article.php3?id_article=12453, p.1.

sau demonstrarea slăbiciunii adversarului, decât numărul victimelor umane sau al pagubelor materiale produse. Atentatele din 11 septembrie 2001 din SUA, de exemplu, au transmis un mesaj clar întregii lumii și anume că orice stat, oricât de puternic ar fi economic și militar rămâne vulnerabil în fața actelor teroriste.

Criza economico-financiară actuală și implicațiile sale pentru securitatea națională

Actuala criză financiară și economică a dus la apariția și manifestarea unor disfuncționalități în economia națională și în cea mondială, precum și la criza sistemului financiar internațional. În acest sens, un rol semnificativ l-a jucat dezvoltarea tehnologiilor informației și comunicației, prin favorizarea accelerării procesului globalizării financiare. La rândul său, acest proces se caracterizează prin numeroși factori de fragilitate și vulnerabilitate. Este vorba în special de inovațiile financiare, de creditul speculativ, de modelul întreprinderii, de normele contabile, de comportamentul fondurilor speculative, de rolul agențiilor de notare și a băncilor centrale.

Criza economică mondială a devenit cea mai mare amenințare pe termen scurt pentru securitatea statelor lumii, creând instabilitate și condiții prielnice izbucnirii unor războaie comerciale distrugătoare. Criza financiară și recesiunea mondială sunt susceptibile să antreneze în cursul anilor următori un val de crize economice în țările cu piețe emergente⁵. Din această cauză, un val de protecționism distructiv este posibil. Actuala conjunctură economică poate provoca războaie comerciale distrugătoare și căderea de guverne, plonjând astfel unele țări în instabilitate politică.

Există diferite forme de manifestare a implicațiilor actualei crize economico-financiare asupra securității naționale. Astfel, se poate vorbi de două tipuri de *implicații directe și indirecte*. *Primul tip* se evidențiază prin consecințele economice ale crizei atât la nivel global, cât mai ales național. Astfel, datorită crizei, economia națională nu mai poate satisface integral toate nevoile materiale, financiare și umane funcționării optime a instituțiilor cu competențe în materie de securitate. Un prim pas îl constituie reducerea cheltuielilor aferente asigurării și garantării securității cetățenilor ca urmare a dificultăților pe care le are economia națională – scăderea producției, diminuarea schimburilor comerciale externe, creșterea șomajului,

⁵ Randall MIKKELSEN, La crise économique mondiale, menace pour la sécurité des USA ?<http://www.spyworld-actu.com/spip.php?article9946>

încetarea activității unor societăți private prin faliment și/sau închiderea lor, devalorizarea monedei naționale în raport cu principalele valute. Apoi, se trece la adoptarea unor măsuri de austeritate în ceea ce privește pregătirea personalului din unitățile cu competențe în materie de securitate, prin renunțarea la efectuarea unor antrenamente, exerciții și aplicații prevăzute inițial în planul de instruire. În al treilea rând, este posibilă disponibilizarea sau concedierea unei părți din personalul instituțiilor cu sarcini în domeniul securității naționale ca urmare a măsurilor de reducere a cheltuielilor bugetare. În fine, se poate renunța la modernizarea tehnicii și dispozitivelor din dotarea structurilor statului care au atribuții pe linia securității naționale. Implicațiile indirecte provin din efectele generate de criza economico-financiară în celelalte sectoare de activitate ale economiei naționale și nu numai care contribuie la susținerea, într-o formă sau alta, a demersului de asigurare și garantare a securității naționale.

Impactul criminalității transfrontaliere asupra securității naționale

Potrivit Convenției de la Palermo „expresia **grup criminal organizat** desemnează un grup structurat de trei persoane sau mai mult ce există de un anumit timp și acționează concertat în scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni grave sau infracțiuni stabilite conform prezentei Convenții, pentru a atrage, direct sau indirect, un avantaj financiar sau un alt avantaj material⁶.

Activitatea grupurilor de crimă organizată transfrontalieră cunoaște o evoluție constantă, iar efectele generate sunt profund neplăcute pentru cei afectați și nefavorabile pentru securitatea națională. În același timp, criminalitatea transfrontalieră profită de globalizare și de cvasidispariția obstacolelor politice și financiare. Diminuarea sau chiar dispariția frontierelor interne, de exemplu, în cadrul UE, sistemul de organizare a societății, fondat pe valorile democrației, ale libertății omului facilitează activitatea grupurilor de crimă organizată. Acestea, totodată, posedă resurse considerabile pe care ajung să le introducă în structura socială și economică. De fapt, o mare parte din banii proveniți din activitățile ilicite, după „spălare” sunt investiți în activități licite, cu sprijinul unor grupuri de interese din domeniul bancar și nu numai. La fel, ele folosesc cu succes în activitatea lor cuceririle tehnologiei de vârf și drepturile oferite de un regim democratic.

⁶ La Convention de Palermo ou la convention des Nations Unies contre la criminalité transnationale organisée, <http://www.paradisfj.info/spip.php?article789&lang=fr>

Criminalitatea transfrontalieră reprezintă, prin efectele sale nocive pe plan economic, social, juridic și nu numai, o chestiune de securitate națională dar și internațională (prin ramificațiile sale transnaționale).

Printre „țintele” urmărite de către criminalitatea organizată, atât la nivel național, cât și regional și global se află: *stupefiantele; traficul de arme*. Potrivit ONU, doar 3% (adică, 18 milioane) din 550 milioane de arme ușoare în circulație în lume sunt utilizate de forțele guvernamentale, militare sau de poliție. Aproape 20% din comerțul cu aceste arme ar fi în mâinile rețelelor (vezi mafia rusă, în special), un trafic care ar genera mai mult de un miliard de dolari pe an⁷; *traficul de ființe umane*. Conform Organizației Internaționale a Muncii, numărul persoanelor traficate anual se ridică la circa 2,5 milioane, majoritatea fiind femei și copii. Circa 500.000 dintre ei sunt din Europa. Deși profitul traficantilor de carne vie este de miliarde, UE aloacă circa zece milioane de euro anual pentru lupta cu flagelul⁸; *pirateria proprietății intelectuale*. Aceasta costă mult economia statelor. Treizeci la sută din soft-uri în Germania și Marea Britanie sunt produse în mod ilicit, 40% în Franța și Japonia, 60% în Grecia și Coreea de Sud și doar 8% dintre ele și 3% din jocurile video în Rusia sunt autentice⁹; *spălarea de bani*. FMI evaluează cifra de afaceri anuală a organizațiilor criminale la aproape 1500 de miliarde de dolari, luând în considerație atât volumul câștigurilor anuale datorate traficului de diverse naturi, cât și veniturilor de patrimoniu, adesea integrate în economia legală. Între 600 și 1000 de miliarde de dolari sunt spălate în fiecare an (adică 2-3% din produsul mondial brut), din care cea mai mare parte din profituri sunt generate de vânzarea de stupefiante¹⁰; Datorită gradului sporit de pericolozitate, criminalitatea transfrontalieră preocupă toate statele care au adoptat măsuri de combatere a acestui flagel la nivel național și se implică activ în lupta internațională dusă pentru limitarea /stoparea extinderii sale.

Efecte ale conflictelor înghețate asupra securității naționale

Termenul de conflicte înghețate este folosit pentru a evoca acele regiuni ale lumii care au adăpostit lupte pentru suveranitate teritorială, stopate dintr-un motiv sau altul, dar niciodată soluționate¹¹. În opinia noastră, conflictele înghețate sunt

⁷ Ibidem, p. 8

⁸ *Criminalitate transfrontalieră – crima organizată în Europa*, <http://multimea-vida.blogspot.com/2009/03/criminalitate-transfrontaliera-crima.html>, p.6.

⁹ Christine BOUTINE, op.cit.p. 11.

¹⁰ Ibidem, p.12

¹¹ *Conflicts gelés. Transnistrie, Ossétie du Sud, Nagorno-Karabakh, Abkhazie... Crainte aux portes de l'UE*, http://www.ifri.org/files/TDM_Reforme.pdf, p.1.

rezultatul mișcărilor separatiste violente, adică care pentru a-și atinge obiectivul propus de a dobândi statutul de stat autonom, suveran și independent fac apel la lupta armată.

Realitatea este că aceste conflicte înghețate nu au fost soluționate și se pare că nici nu există planuri concrete de rezolvare a lor definitivă. Astăzi, în aceste regiuni, există pseudo-state care, în ciuda izolării lor politice pe plan internațional, au un control efectiv asupra teritoriului și instituții în totalitate valabile. De exemplu, în Republica Moldova, există regiunea separatistă autoproclamată Republica Moldovenească Transnistreană, care dispune de toate instituțiile și prerogativele unei entități statale, dar care, în realitate, nu este recunoscută internațional. Cu toate acestea ea există și funcționează din 1992 și ca ea mai sunt și alte asemenea state (de exemplu, Abhazia, Osetia de Sud, Nagorno-Karabah, Cecenia).

Conflictele înghețate generează o serie de efecte negative atât pe plan intern, cât și extern care, într-o formă directă sau indirectă, se răsfrâng în domeniul securității naționale a statului pe teritoriul căruia ele există.

Printre consecințele interne ale fenomenului analizat se numără și următoarele: **producerea de disfuncționalități majore** în toate instituțiile statului care, deși formal, au competență asupra întregului teritoriu național, de fapt, nu controlează de loc enclave separatistă. Aceasta își desfășoară viața și activitatea relativ independent de statul de apartenență: **crearea unui precedent periculos** în ceea ce privește destrămarea unor state suverane, independente și recunoscute ca subiect de drept internațional de către comunitatea internațională. De exemplu, declararea independenței provinciei Kosovo, în februarie 2008, și recunoașterea acesteia de o serie de state a constituit și va constitui, în viitor, o pildă demnă de a fi urmată și a de alte grupuri etnice aflate pe teritoriul altor state. Se va ajunge la ceea ce Pascal Boniface, directorul IRIS, numea „balcanizarea” lumii¹²; **consecințe economice**, cum ar fi: *scăderea investițiilor* provenind atât din surse interne, cât mai ales externe; *diminuarea numărului de implantări de întreprinderi și creșterea delocalizărilor*; *micșorarea volumului impozitelor datorate numeroaselor fluxuri migratoare* ce apar și se manifestă într-o zonă caracterizată prin insecuritate; *afectarea negativă a nivelului de trai a populației țării*, dar mai ales celui segment de locuitori din teritoriul cuprins de febra separării; **consecințe sociale**. Printre acestea se numără: *sold migratoriu negativ*; *apariția și manifestarea sentimentului*

¹² Pascal BONIFACE, 2000, dossier: La prolifération étatique, *Revue internationale et stratégique*, n° 37, printemps.

de teamă și insecuritate în rândul locuitorilor din zona mișcării separatiste, dar și al întregii populații a țării; *sentimente de mânie, de nemulțumire* a locuitorilor afectați de mișcarea separatistă față de aceasta din urmă și *de insatisfacție* față de guvernanți care nu a știut să soluționeze situația conflictuală generată de cererile separatiștilor; **consecințe politice**. Printre acestea se află: *slăbirea puterii guvernului* care uneori numai știe cum să acționeze în situațiile tensionate și conflictuale create de existența conflictului înghețat; *aparitia și manifestarea a numeroase tensiuni și conflicte interne* sociale, etnice, religioase sau de altă natură; *confruntarea între diferite partide politice* care se repercutează asupra cetățenilor; *regresia democrației în teritoriul afectat* de conflictul înghețat. Toate aceste efecte vor avea un impact negativ asupra componentei politice a securității naționale.

Pe **plan extern**, rețin atenția, prin gravitatea lor extremă, următoarele consecințe: **creșterea semnificativă a numărului statelor comunității internaționale**. Această sporire a numărului statelor comunității internaționale, prin recunoașterea statelor separatiste autoprocimate (de tipul Abhaziei, de pildă) tinde să devină o realitate. În prezent, sunt circa 200 de state membre ale ONU și este deja dificil de găsit un limbaj comun și consensul într-o serie de aspecte ale vieții politice, economice, culturale, sociale etc. Internaționale; **aparitia pe harta lumii a unor entități statale autoprocimate, dar care au, de fapt, statut de „conflicte înghețate”**. Astăzi, acestea reprezintă o realitate de netăgăduit. Ele au primit acest nume deoarece acordurile de încetare a focului încheiate între părțile implicate nu au reglementat și *statutul politic al provinciilor care-și reclamă, încă, astăzi, independența*; **generarea unui climat de insecuritate** atât pe plan intern, cât și extern. În teritoriul cuprins de mișcările separatiste securitatea umană este cea dintâi afectată, mai ales dacă se apelează la mijloace violente pentru atingerea scopului propus; **crearea unui precedent**. Secesiunea produsă, ca urmare a succesului unei mișcări separatiste, reprezintă un îndemn pentru alte grupuri etnice sau religioase să-și intensifice acțiunile nonviolente și/sau violente în vederea obținerii independenței și constituirii unei noi entități statale. Kosovo reprezintă un asemenea exemplu.

Sfârșitul Războiului Rece a lăsat să se spere într-o diminuare a numărului de conflicte armate. **Agenda pentru pace și Agenda pentru dezvoltare** a Secretarului general al ONU (Boutros-Ghali, 1992 și 1994) deschidea, cu generozitate, o astfel de perspectivă. În realitate, acestea au rămas numai la stadiul de posibilități, fără urmări efective în plan practic.

Migrația internațională – factor perturbator pentru securitatea națională

În esență, migrația este un fenomen consubstanțial destinului uman. Ea a modificat constant compoziția populației umane pe planetă și trebuie înțeleasă și analizată pe termen lung. De fapt, astăzi, migrația trebuie văzută ca rezultat al interacțiunii între deciziile individuale și constrângerile sociale.

Pentru state, imigrația poate permite să se facă față la un deficit de nașteri sau să asigure o cantitate sau calitate de mână de lucru suficientă. Astăzi, fluxurile migratoare sunt orientate atât dinspre țări în dezvoltare spre țări dezvoltate, cât și între țări în dezvoltare.

Migrațiile internaționale, regulate sau nu, nu încetează de a crește, mai ales datorită diferențelor de prosperitate și de stabilitate între Nord și Sud. Ca răspuns la numeroasele controale ale migrației, din ce în ce mai sofisticate, piața călăuzelor și a falsificatorilor de documente de dezvoltă continuu. Această situație alimentează discursurile securitare ale statelor vizate de emigranți. După 11 septembrie 2001, aproape toate statele au considerat că securitatea colectivă primează față de libertățile individuale. De aici, măsurile de stopare a migrației clandestine și de control riguros al tuturor intrărilor legale într-o țară. Cu toate acestea, în mai puțin de douăzeci de ani, numărul migranților s-a dublat în lume. Actualmente, 175 de milioane de persoane locuiesc într-o altă țară decât cea natală, din care cei mai mulți sunt în Europa (56 de milioane), în Asia (50 de milioane) și în America de Nord (41 de milioane)¹³.

Pe de altă parte, plecarea emigranților afectează puternic statele de proveniență a celor interesați. Pierzând lucrători calificați și experimentați, aceste țări își văd efectiv reduse șansele de a-și constitui structuri economice solide.

În același timp, mișcările de populație generează conflicte și violență ceea ce afectează negativ securitatea individuală a celor implicați dar și securitatea națională a țării de destinație. Tot mai multe studii vin să sublinieze existența unei legături strânse între migrația internațională, îndeosebi cea clandestină și criminalitatea organizată și violența din țările de destinație. Astfel „crima organizată, filierele de imigrație clandestină... aparțin mării criminalități și, de fapt, au mascat criminalitatea ordinară¹⁴.

¹³ Russell TAYLOR, *Un problème national, un problème international. Le "système" de la migration ne marche pas*, <http://www.un.org/french/pubs/chronique/2003/numero1/0103p55.html>, p.1.

¹⁴ Monica den BOER, *Crime et immigration dans l'Union européenne*, <http://www.conflicts.org/index551.html>. Consulté le 04 novembre 2009, p.3.

Apoi, s-a răspândit larg percepția socială că imigranții, mai ales cei ilegali comit o mulțime de delictive - de la sejur prelungit dincolo de limita legală de ședere într-o țară sau alta la beneficii sociale ilegale. De asemenea, imigranții acceptă să muncească la negru ceea ce, într-o anumită măsură, aduce atingere componentei economice a securității naționale. În același timp, prezența multor imigranți legali sau/și clandestini afectează securitatea națională pe componenta socială prin apariția și manifestarea în rândurile populației autohtone a unor sentimente și atitudini xenofobe¹⁵. O intensificare a frecvenței unor asemenea manifestări pot, în anumite condiții degenera în puternice tensiuni și crize sociale și chiar în conflicte deschise între cetățenii țării și imigranți. O formă acută a acestor contradicții sociale între categoriile de persoane menționate o constituie revolta urbană¹⁶. Izbucnirea unor astfel de conflicte sociale aduc o gravă atingere securității naționale pe toate componentele sale. Tot în plan social, imigranții pot însemna un efort suplimentar din partea statului de primire prin asigurarea măsurilor de protecție socială a acestora. Având în vedere efectele sociale, economice, politice, psihosociale și nu numai, atât cele de natură benefică, cât și cele negative, putem spune că imigrația constituie un factor perturbator al securității naționale.

Concluzii

Securitatea națională este și va rămâne o preocupare pentru toate statele lumii întrucât constituie un factor semnificativ al stabilității sociale, economice, politice, militare și de mediu într-o țară. Fiind un construct, conștient, voluntar și responsabil, securitatea națională este rezultanta eforturilor tuturor instituțiilor statului cu competențe în domeniu, al organizațiilor societății civile naționale cu vocație securitară, al sectorului privat și al tuturor cetățenilor țării.

Există o paletă largă de determinări interne și externe ce au un impact concertat asupra securității naționale. Efectele unora dintre aceste determinări sunt pozitive (de exemplu, ale integrării regionale), în timp ce ale altora sunt puternic negative (criminalitatea transfrontalieră, migrația ilegală, conflictele înghețate, terorismul internațional). Statele lumii prin măsuri diverse de natură socială, economică, politică, militară pot potența efectele pozitive și minimiza pe cele negative ale determinărilor externe ale securității naționale.

¹⁵ Monica den BOER, op.cit. p.4.

¹⁶ Vezi: BAUER Alain, RAUFER Xavier, *Violences et insécurité urbaines*, Paris, PUF, Que sais-je ?, 1998.

În ceea ce o privește România, în prezent, este membră atât a NATO, cât și a Uniunii Europene, statut ce are un rol semnificativ în întărirea securității naționale.

BIBLIOGRAFIE

- BOER Den Monica, *Crime et immigration dans l'Union européenne*, <http://www.conflits.org/index551.html>. Consulté le 04 novembre 2009
- BAUER Alain, RAUFER Xavier, *Violences et insécurité urbaines*, Paris, PUF, Que sais-je ?, 1998.
- BONIFACE Pascal, 2000, dossier: *La prolifération étatique*, Revue internationale et stratégique, n° 37, printemps,
- La Convention de Palerme ou la convention des Nations Unies contre la criminalité transnațională organizată, <http://www.paradisfj.info/spip.php?article789&lang=fr>,
- Conflits gelés. Transnistrie, Ossétie du Sud, Nagorno-Karabakh, Abkhazie... Crainte aux portes de l'UE, http://www.ifri.org/files/TDM_Reforme.pdf,
- Criminalitate transfrontalieră- crima organizată în Europa, <http://multimea-vida.blogspot.com/2009/03/criminalitate-transfrontaliera-crima.html>
- DUȚU Petre, Globalizare versus separatism politic, Editura UNAp, București, 2010,
- DUȚU Petre, Fenomene diverse cu impact asupra stabilității și securității locale, regionale și internaționale, Editura UNAp, București, 2012,
- JAMET Jean-François, Union pour la Méditerranée, quels scénarios d'avenir? http://www.robert-schuman.org/question_europe.php?num=qe-105
- MACLEOD Alex, MASSON Isabelle, MORIN David, Identité nationale, sécurité et la théorie des relations internationales, <http://id.erudit.org/iderudit/008445ar>,
- MIKKELSEN Randall, La crise économique mondiale, menace pour la sécurité des USA ? <http://www.spyworld-actu.com/spip.php?article9946>, Terrorisme: entre manipulation et guerres ouvertes... http://www.agoravox.fr/article.php3?id_article=12453
- TAYLOR Russell, Un problème national, un problème international. Le " système " de la migration ne marche pas, <http://www.un.org/french/pubs/chronique/2003/numero1/0103p55.html>

